

DE KERK NA DE IMPLOESIE

Dr. Erik Sengers over boek dr. Christian Hennecke

Dr. Erik Sengers schreef voor het contactblad van de kerkelijk opbouwwerkers (www.wvko.nl) een recensie van het in 2013 verschenen boek van Christian Hennecke *Ist es möglich?* Sengers schrijft dat de grote volkskerken binnen enkele jaren de verplichtingen aan hun pastorale personeel niet meer kunnen voldoen. "Hoe ziet 'kerk' er na deze implosie uit?", vraagt hij zich af. "We hebben nieuwe concepten nodig om ons voor te stellen hoe in een andere context christelijke gemeenschapsvorming eruit kan zien. Zo een concept belooft ons Christian Hennecke te geven."

Christian Hennecke (2013) *Ist es möglich? Vom Wunder des kirchlichen Aufbruchs*. Münster: Aschendorff Verlag. ISBN 978-3-402-13008-7. €19,80.

Laatst sprak ik een oud-collega, werkzaam aan de Protestantse Universiteit. Onderdeel van zulke gesprekken is altijd hoe het gaat op de instelling. Daarbij is de situatie van een kerkelijke universiteit ook een weerspiegeling van de situatie van het belangrijkste werkveld, de kerk. Hij vertelde me dat hij als lid van de examencommissie veel aanvragen kreeg van katholieke pastores. Vanwege de financiële noden en de strakkere liturgische regels denken velen erover om na een bijscholing over te stappen en te gaan werken in de PKN. Dat verbaasde me, niet vanwege de wens maar vanwege het realiteitsgehalte. Want de grote volkskerken, katholiek en protestant, staan in financiële zin zo sterk onder druk dat ze binnen enkele jaren de verplichtingen aan hun pastorale personeel niet meer kunnen voldoen. Hoe ziet 'kerk' er na deze implosie uit? We hebben nieuwe concepten nodig om ons voor te stellen hoe in een andere context christelijke gemeenschapsvorming eruit kan zien.

Interessante combinatie

Zo een concept belooft ons Christian Hennecke te geven. Hij is priester van het [bisdom Hildesheim](#), en aldaar directeur van een centrum voor missionair pastoraat en rector van het priesterseminarie. Een korte recherche op internet leert dat hij is gepromoveerd op de ecclesiologie van Bonhoeffer, en auteur is van meerdere boeken. Ook is hij priester bij Focolare, een van de Nieuwe Bewegingen binnen de katholieke kerk. Een interessante combinatie van theorie, praktijk en management die ook in het boek

duidelijk naar voren komt. Zijn concept laat zich in een paar steekwoorden samenvatten.

Concept van Hennecke

De christelijke gemeenschap moet weer gaan leven vanuit een herkenbaar visioen, namelijk het aanbreekende Rijk Gods. De christelijke gemeenschap zou zich in het hier en nu vanuit deze komende ervaring moeten laten inspireren. Zoals in de vroege kerk moet omkeer van mensen, en van de samenleving, weer present staan. De Pinksterervaring moet ons meer bemoedigen om naar buiten te gaan. We moeten weer leren luisteren naar de Schriften en de betekenis van onze doop herontdekken. Ambtsdragers moeten de gelovigen serieus nemen, taken delegeren. Het gebouw moet niet centraal staan en we moeten nieuwe vormen vinden die mensen raken. Tenslotte moeten we net als Maria vertrouwen hebben; ook zij vroeg 'is het mogelijk?' en zie, bij God is niets onmogelijk.

Beoordeling

Veel van de onderdelen van zijn concept spreken mij zeer aan en ik publiceer er ook in deze zin over. De insteek en dynamiek van de auteur herken ik en waardeer ik. Maar u merkt het al aan het gegeven dat ik het in steekwoorden moet samenvatten: systematisch opgebouwd is het boek niet. Op zich zijn er vijf duidelijke hoofdstukken, namelijk Visionen ergreifen – das Werden der Kirche erfahren – das Werden der Kirche verstehen – Grundhaltungen der Kirchenentwicklung entfalten – Impulse zum Weiterdenken. Maar daarbinnen buitelt het boek over zichzelf heen van de positieve ervaringen, waardoor zelfs een goed Duits lezende lezer als ik het spoor bijster raakte. Belangrijke ervaringen die hem tot de inzichten hebben gebracht die hij wil overbrengen zijn een uitwisseling met het

bisdom Poitiers, zijn werk met het diocesane missionaire team, zijn bezoeken aan de Filippijnen, vakanties en retraites in Amerika, bezoeken aan Willow Creek en Holy Trinity Brompton van de Alpha Cursus. Op één pagina schieten we soms wel drie keer de wereld over. En iedere keer weer zijn de ervaringen zéér betekenisvol, uitermate indrukwekkend, héél belangrijk, leiden tot principiële en radicale keuzes, geven een totaál andere zienswijze op de zaak. Het is vermoeiend om te lezen, zeker omdat hij veel ontmoetingen begint met een diepe twijfel of bijvoorbeeld de avond met vrijwilligers wel goed verloopt (uiteindelijk was het natuurlijk altijd zinvol). Ook weet de lezer niet wat nu écht belangrijk is om te onthouden.

Het is gemakkelijk om het boek af te doen als ‘conservatief’ en verleidelijk het boek op deze manier in te delen en voor veel mensen af te serveren. Want ondanks alle mooie voorbeelden, bemoedigende resultaten, oprechte wensen om te delegeren, aanstekelijke vormen die echt inspireren, zullen veel lezers er een conservatief-katholieke en kerkelijk georiënteerde richting in de gemeenschapsopbouw in herkennen. De auteur verbergt dat ook niet en het wordt op twee punten erg duidelijk. Ten eerste stelt hij het vieren van de eucharistie zeer centraal. Dat is het moment waarop de gestorven en verrezen Christus bij ons in de gemeenschap komt en mensen verandert. Ten tweede maakt hij, overigens geheel in de lijn van het Tweede Vaticaans Concilie, binnen het algemeen priesterschap van alle gelovigen (centraliteit doopsel) een onderscheid tussen het gewijde en niet-gewijde ambt. Natuurlijk moeten de niet-gewijden meer bij het kerkelijk gebeuren betrokken worden en serieus genomen worden (zie ook de recente oproepen van Paus Franciscus), maar ze hebben binnen het geheel van de kerk wel verschillende charisma’s en opdrachten. Wàt die volgens Hennecke moeten zijn heb ik niet goed kunnen achterhalen. Met deze enerzijds moderne en anderzijds conservatieve opstelling is hij een typisch voorbeeld van een evangelisch-charismatische

manier van kerkopbouw – en de chaotische manier van het presenteren van overdreven positieve verhalen hoort daar ook bij. Dat maakt dit boek als exponent van een stroming die niet zo vaak aan bod komt in de academische kerkopbouw interessant en relevant, maar veel praktijkmensen zullen zich er niet door aangesproken voelen.

Maar aan de andere kant is deze conclusie misschien te gemakkelijk. We kunnen namelijk naast de vraag ‘Ist es möglich?’ ook de vraag stellen: ‘What if he is right?’. Het boek bevat geen cijfers van de resultaten van zijn werk, en de voorbeelden die hij geeft zijn tē individueel om te generaliseren. We weten dus niet of zijn methode ‘werkt’. Wat overblijft aan ‘methode’ is dus eigenlijk ‘bouw aan een gelovige gemeenschap en laat de rest over aan de werking van de Heilige Geest’. Misschien is dat ook wel zo en moeten we met minder in plaats van met meer concepten in kerkopbouw gaan werken. Wie als pastor blijft binnen de traditie die wordt uitgezet en bewaard door de kerkgemeenschap waartoe die behoort, en dat met een beetje enthousiasme, betrokkenheid en gemeenschapszin doet, die pastor heeft eigenlijk al genoeg mogelijkheden voor kerkopbouw en gemeenschapsvorming. We zien aan de groei van en betrokkenheid bij evangelisch-charismatische kerken en groepen, binnen en buiten de volkskerken, dat dit ‘orthodoxy – light’ model voor de mensen die nog geloven en dat in gemeenschap willen inoefenen een aantrekkelijke en aanstekelijke vorm is. Als er ergens jongeren betrokken zijn bij kerk en geloof, dan is het bij deze richting van het christendom. Ook zijn ze aan diaconale betrokkenheid soms niet te overtreffen. Wie dit boek te snel afserveert zegt daarmee misschien wel meer over zijn eigen vooroordelen, onzekerheden en tekortkomingen dan over die van de auteur.

Dr. Erik Sengers

Bron: Nieuwsbrief WKO (Werkverband Kerkelijk Opbouwwerk www.wvko.nl) januari 2014.

Christian Hennecke is spreker tijdens het Pastoraal congres 2014: www.stucom.nl/pastoraalcongres.
Nieuwe Bewegingen binnen de katholieke kerk: www.stucom.nl/bewegingen.

Dit is document 0379 op www.stucom.nl.